

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

...Եւ մտեալ ի ներքս տեսին երիտասարդ մի, զի նստէր ընդ աջմէ կողմանէ եւ զարիուրեցան. եւ նա ասէ ցնոսա, «Մի՛ երկնչիք. զՅիսուս խնդրէք, զՆազովրեցի զԽաչելեալն. չէ աստ այլ յարեալ. տեսէք զտեղին ուր եղին զնա»:

(Մարկոս ԺԶ:5-6)

Հրեաներու Պասեքի տօնի շաբթուան ընթացքին պատահած դէպքերը այնքան գլխապտոյտ արագութեամբ իրար յաջորդած էին, որ նոյնիսկ իրենց Տիրոջ թաղումէն ետք աշակերտները տակաւին կը փորձէին ըմբռնել պատահածը եւ չէին յաջողէր եզրակացութեան մը յանգիլ: Հաւանաբար անոնց մէջ գտնուեցան ոմանք որոնք սկսան խորհիլ ծաղկազարդի օրը թափօր կազմած ամբոխին նման. «փրկիչ» մը, «արքայ» մը կ'ակնկալէին, սակայն այդ կարծեցեալ արքան հասարակ աւազակներու հետ խաչի անարգ մահուան դատապարտուած էր ու թաղուած փոխ առնուած գերեզմանի մը մէջ:

Ահա ա՛յս է պատկերը որ կու տան մեզի այսօրուան Սուրբ Գրական ընթերցումները: Խումբ մը յուսահատ եւ յուսախաբ մարդիկ. այլեւս չկար իրենց Տէրն ու Վարդապետը: Իրենց երազները անգութօրէն փշրուած էին եւ հաւանաբար սկսած էին խորհիլ վերադառնալ իրենց ուռականներուն կամ մաքսաւորի սեղաններուն, եւ փորձել մոռնալ պատահածը, կարծելով թէ դառն ու քաղցր տեսիլք մըն էր միանգամայն զոր ապրած էին հաւաքաբար: Թերեւս ալ անոնք սկսան երազի պէս վերապրիլ այն հին օրերը երբ հետեւած էին Գալիլիացի Վարդապետին՝ որ խօսած էր բարձր ու առաւել կեանքի մասին ու հիմա... ան մեռած էր:

Նազովրեցին խոստացած էր նոր թագաւորութիւն մը եւ երկա՛ր խօսած անոր մասին, բայց թագաւորներ հասարակ ոճրագործներու նման չէին մեռնէր ոճրագործներու սահմանուած խաչերու վրայ: Ան խօսած էր Երկնաւոր Հայր Աստուծոյ մը մասին, բայց երբ ամէն ժամանակէ աւելի կարիքը զգացուած էր այդ Աստուծոյն,

Ան չէր երեւցած: Բնութեան ծոցին մէջ մեծցած այդ աշակերտներն ումանց արժանապատուութիւնը վիրաւորուած էր, որովհետեւ կը կարծէին թէ իրենք հետեւած էին սովորական բախտախնդիրի մը ու կորսնցուցած իրենց ընտանիքներն ու քանդած ապագան: Անոնք կը խորհէին թէ քանի Յիսուս մեռած էր ուրեմն անոր վարդապետած սկզբունքները եւս կը դադրէին ըլլալէ ի զօրու: Ահա ասոնք էին զգացումներն ու սպաւորութիւնները մեր Տիրոջ աշակերտներուն եւ հետեւորդներուն Զատկական այդ առաջին առաւօտուն, այլեւս անիմաստ էր հաւատալ, ամէն ինչ վերջացած էր խայտառակ կերպով: Սակայն այս բոլորը տեղի ունեցան նախքան գերեզմանի քարին գլորիլը, որ պիտի գար դառնալու ամենահամոզիչ պատասխանը բոլոր անոնց՝ որոնք առաջնորդուած էին ու տակաւին կ'առաջնորդուին աւելի կասկածներով՝ քան թէ հաւատքով, կարելիին հաւանականութեամբ՝ քան թէ անկարելիին:

Հրէական սովորութեան համաձայն խումբ մը կիներ, թաղումէն երեք օրեր ետք, գլխաւորութեամբ Յիսուսի մօր՝ Մարիամի, գերեզման գացին օծելու անոր մարմինը, ու այդ ծանր խոհերու մէջ կը մտածէին նաեւ թէ ո՞վ պիտի գլորէր գերեզմանին ծանր քարը, որ իբր դուռ կը ծառայէր: Մագդաղենացի Մարիամ - որ մեծագոյն բարերարեալը եղած էր Քրիստոսի, քանի անոր ներուած էր իր անբարոյութեամբ հարուստ անցեալը - առաջինն էր որ հասած էր գերեզման եւ հսկայ քարը գտած մէկդի դրուած, ու ներսը գտնուող լուսազգեստ անծանօթ երիտասարդ մը կու տար անոր անհաւատալի ու անսպասելի աւետիսը. «Ձէ աստ, այլ յարեաւ որպէս ասացն»:

Կրնա՞ք երեւակայել իւղաբեր կիներուն եւ ապա անոնցմէ վերջ դէպի իրենց Տիրոջ գերեզմանը վազող աշակերտներուն ուրախութիւնը, ուրեմն ան տակաւին կ'ապրէր ինչպէս որ ըսած էր, ուրեմն մահը այլեւս վախճանը չէր ամէն ինչի: Եւ այդ վայրկեանէն սկսեալ, Քրիստոսի հետեւորդներուն համար մահը այլեւս կը դադրէր սարսափելի եւ տգեղ իրականութիւն մը ըլլալէ ու կ'առնէր նոր իմաստ մը, մահով էր որ իրա՛ւ հաւատացեալին համար կը սկսէր նոր ու աւելի փառաւորեալ կեանք մը:

Զատկական առաւօտեան այդ գլորած քարը կու գար հիմնովին յեղաշրջելու մարդուն դիրքաւորումը մահուան հանդէպ: Այդ քարին գլորելէն ի վեր աշխարհ այլեւս նոյնը չմնաց: Ժամանակին, հին աշխարհի մարդիկ կը խորհէին թէ երկրագունդը հարթ ու տափարակ գետին մըն էր, սակայն Քոլոմպոսի դէպի Նոր Աշխարհ ուղեւորութեամբ գիտութեան եւ մարդոց միտքերուն վրայէն քար մը գլորեցաւ եւ մարդոց մտայնութիւնները հիմնովին փոխուեցան: Հին գիտնականներ ու աստուածաբաններ կը հաւատային թէ մեր երկրագունդը կեդրոնն էր տիեզերքին, բայց Կալիլէո գլորեց այդ սխալ կարծիքի քարը եւ աշխարհ փոխուեցաւ:

Այնպէս ինչպէս իւրաքանչիւր գիւտ քար մը գլորած է աշխարհի ու մարդոց միտքերէն եւ նոր մօտեցում տուած մարդուն դէպի բնութիւնն ունեցած իր հայեցակէտին, նոյնպէս եւ աւելիով, Քրիստոսի գերեզմանի քարին գլորումը կու գար մարդուն կեանքի եւ Մահուան հանդէպ ունեցած գաղափարները հիմնովին յեղաշրջելու, եւ նոր ու աւելի դրական մօտեցում մը տալու մեզի ՄԱՀ եւ ԿՆԱՆՔ եզրերուն նկատմամբ:

Աստուածորդին խաչուեցաւ, թաղուեցաւ ու կ'ապրի շատերու սրտին մէջ, ինչպէս մենք կը սիրենք հերոսները ապրեցնել մեր սիրտերուն մէջ: Սակայն եւ այնպէս այս չէ Զատկուան իրա՛ւ պատգամը: Ճիշդ է որ աւետարանները կը նկարագրեն այս բոլորը հոգեխռով ձեւով, բայց ամենակարեւորը այն է որ աշակերտները գտան ԹԱՓՈՒՐ ԳԵՐԵԶՄԱՆ մը միայն, ու այդ նոյն թափուր գերեզմանի խորհուրդին է որ հաւատացած է Քրիստոսեան ամբողջ դարեր: Ինչպէս Պօղոս Առաքեալ կ'ըսէ, «Եթէ մենք չենք հաւատար Քրիստոսի Յարութեան - որ է թափուր գերեզմանին - այն ժամանակ մեր հաւատքը անիմաստ է եւ մենք կը դառնանք մարդիկ առանց Աստուծոյ եւ առանց յոյսի»:

Այս է Զատիկական պատմութիւնն ու իրա՛ւ իմաստը անոր:

ԺԹ դարու Անգլիացի քարոզիչ մը, հետեւեալ ազդու եւ տպաւորիչ պատմութեամբ կու տայ Քրիստոսի մեղքին ու մահուան վրայ տարած յաղթանակին իսկական իմաստը: Ան կը պատմէ թէ ինչպէս օր մը շուկայէն անցած ատեն կը տեսնէ տղեկ մը, ձեռքին ժանգոտած ու հին վանդակ մը, եւ մէջը սովորական ճնճղուկ մը: Երբ քարոզիչը տղեկին կը հարցնէ թէ ի՞նչ կը մտադրէր ընել այդ ճնճղուկին, տղեկը անհոգօրէն եւ շփացած ձեւով կը պատասխանէ, «Քիչ մը խաղալէ ետք անոր հետ, պիտի սպաննեմ զայն»: Բարի քարոզիչը մտահոգ ճնճղուկին ճակատագրով, կը հարցնէ տղեկին եթէ կ'ուզէր ծախել թռչնակը եւ քանի՞:

- Երկու ոսկի, կ'ըսէ տղեկը, որ ահուելիօրէն մեծ գումար մըն էր պարզ ճնճղուկի մը համար:

Սակայն եւ այնպէս, քարոզիչը առանց առարկելու, վճարելով երկու ոսկիի գումարը, կ'առնէ վանդակը ու տղեկին ներկայութեան ազատ արձակելէ ետք թռչնակը, վանդակը հետը առնելով, կը բերէ եկեղեցի եւ կը դնէ խորանին վրայ:

Յաջորդ օրը Զատիկ ըլլալով, երբ հաւատացեալները կը սկսին հասնիլ եկեղեցի, խորանին վրայ կը տեսնեն ծոմուած, ժանգոտած ճաղերով, պարապ, հին վանդակ մը: Քարոզի ժամանակ, բարի կրօնականը կ'ընէ տղեկին ու ճնճղուկին պատմութիւնը եւ կ'աւելցնէ. «Ճիշդ նոյն բանն էր որ մեր Տէրը՝ Քրիստոս ըրաւ մեզի համար: Մեղք կոչուող ախտը մեզ առած էր իր վանդակին մէջ ու մենք կը տուայտէինք մահուան երկիւղէն բռնուած, բայց Քրիստոս գալով հարցուց մեղքին թէ ան ի՞նչ կը մտադրէր ընել մեզի՝ Մարդոց: Մեղքը կը պատասխանէ ըսելով.

- Նախ իրենց պիտի սորվեցնեմ իրար ատել եւ երբ ձանձրանամ իրենցմէ, պիտի սպաննեմ զիրենք:

Քրիստոս դարձեալ հարց կու տայ Մեղքին թէ ի՞նչ կը պահանջէր մեզ ազատ արձակելու համար. որուն ան կը պատասխանէ ըսելով.

- Սակայն ի՞նչ պէտք ունիս ասոնց. ասոնք քեզ պիտի ատեն, պիտի թքնեն վրադ ու ապա պիտի խաչեն քեզ: Սակայն եթէ անպայման կ'ուզես ունենալ զիրենք, ասոնք քեզի պիտի արժեն քու ամբողջ արցունքներդ ու երակներուդ մէջ հոսող արիւնը. մէկ խօսքով քու ամբողջ կեանքդ»: Ու պատմութեան մնացած մասը ծանօթ է բոլորիս:

Ահա ա՛յս է Սուրբ Զատիկուան պատգամն ու իմաստը. մահը պարտուած է ու կեանքը՝ յաղթական: Մենք, պատմութեան ճնճղուկին նման, այլեւս ազատ ենք մեղքի ու մահուան վանդակներու պարփակումէն: Մենք այլեւս կրնանք քալել հըպարտ, բարձրագլուխ եւ արժանապատուութեամբ. կրնանք քալել լեցուած յոյսով եւ ուրախութեամբ մեր աչքերուն եւ սիրտերուն մէջ: Բայց մանաւանդ, մենք այլեւս կըրնանք մենք զմեզ զգալ զօրաւոր, քանի Քրիստոս աւելի զօրաւոր է քան աշխարհի բոլոր մեղքերն ու գերեզմանները: Զատիկը այսօր եւ յաւիտեան մեր Փրկչին հրաշափառ Յարութեամբ մեզի տրուած Նոր Կեանքն է:

Թերահաւատին կամ անհաւատին համար մահը վախճանն է ամէն ինչի, մեր կեանքերուն, մեր երազներուն, մեր բարեկամութիւններուն եւ մեր սէրերուն, որ իր հետ կը բերէ միայն վերջալոյսեր, տխրութիւն ու սուգ: Սակայն բոլոր անոնք, որոնց սիրտերը լեցուն են Աստուծոյ եւ Անոր Որդւոյն՝ Քրիստոսի հաւատքով, անոնց համար մահը կը դառնայ նոր արշալոյս մը, նոր սկիզբ մը եւ նոր կեանք մը լայնատարած հորիզոններով: Թող այս խոհերով, զգացումներով եւ սիրով ողջունենք իրար, ըսելով.

«ՁԵՁ ԵՒ ՄԵՁ ՄԵԾ ԱԻԵՏԻՍ, ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱԻ Ի ՄԵՌԵԼՈՅ»